

זמני התפילות ליום הכפורים

מנחה 15:45	שחרית 7:45	כל נדרי 18:10
נעילה 17:15	המלך 8:30	שקיעה 18:31
צאת הצום 19:01	יזכור (משוער) 11:30	מעריב 19:01

* * *

שאלות ותשובות על כמה מענייני יום הכפורים

(כמובן שלכל שאלה יש תשובות עמוקות יותר, והשתדלתי לכתוב הביאור הפשוט והמובן) לצערינו, לא הספקנו לתרגם את הדברים לאנגלית, ועם חברינו שאינם דוברים עברית – הסליחה.

למה מתרגשים ובוכים ב'כל נדרי'?

'כל נדרי' היא תקנה קדומה להודיע בתחילת השנה שאנו מתחרטים על מה שנדרנו ונשבענו בשנה שעברה, וכן להודיע שאם ננדור או נשבע במשך השנה (ולא נזכור הודעה זו) הרי אנו מתחרטים מלכתחילה והכל בטל ומבוטל. [הלכה למעשה, יש לשאול רב באיזה אופן אפשר להסתמך על הודעה זו].

איך אפשר לבטל מראש דבר שייעשה בעתיד מתוך דעה צלולה ובנפש חפצה???

זהו הכח של 'תחילת השנה'. זהו הכח של 'יום הכפורים'. בתחילת השנה, האדם עומד בנקודת ההתחלה ומשקיף על העתיד במבט גבוה ומרומם, מתוך נקודת-מבט זו הוא רואה איך במשך השנה הוא נכנס לתוך שגרת החיים השוחקת, שוקע בתוך טירדות, ניסיונות ופיתויים, ויודע שהוא עלול אז להיגרר לעשות פעולות לא-נכונות ולא-ראויות עבורו. כעת, בתחילת השנה, מתוך ההתרוממות של יום הכפורים, הוא מביט קדימה ומצהיר: לפי דעתי האמיתית, בתוך-תוכי ליבי, במרומי השכל הזקוק, אינני מסכים לנדרים ולשבועות הללו! אף שבשעת מעשה אסבור שאני נודר בדעת שלימה, זהו איננו דעתו של ה'אני' האמיתי, אני האמיתי מדבר כעת, בתפילת כל נדרי, ואומר שנדרים ושבועות הללו אינם על פי דעתו.

במשך השנה, אנו עלולים לעשות מעשים נוספים – מלבד נדרים ושבועות – אשר מחייבים אותנו ומשעבדים אותנו לרעה, כמו חטאים ועוונות, פגמים וקלקולים. אנו מתכוונים בתוך מודעא זו של 'כל נדרי', גם להראות על שאר החטאים והעוונות שאינם לפי דעתנו האמיתית והצלולה, הם נעשים בשגגה ובלא דעת. לכן אנו מסיימים בקריאת 'ונסלח לכל עדת בני ישראל... כי לכל העם בשגגה!'. [פסוק זה נאמר בפרשת פר של ציבור שעבדו עבודה זרה, זוהי הגדרת 'שגגה' הכי רחבה במקרא, שהרי אין מדובר בטעות ידיעה או הלכה, אלא בהשתבשות הדעות והאמונות, כמו שפירש הרמב"ן עיי"ש, ובכל זאת נחשב זה כשגגה,

כיון שבתוככי ליבנו כולנו נאמנים לאמונה ולמסורתנו הקדושה, רק הפיתויים והנסיונות מטשטשים אותנו ומדרדרים אותנו].
ויאמר ה' – סלחתי כדברך!

למה מנשקים ומחבקים את הספר תורה ב'כל נדרי'?

כתוב בקצור שלחן ערוך: "במדינות אלו נוהגין קודם כל נדרי מוציא הגדול שבקהל ספר תורה, ומסבב עמו סביב הבימה והאנשים מחבקים ומנשקים את הספר תורה, ומבקשים מחילה וסליחה על מה שפגמו בכבוד התורה, ומקבלים עליהם מהיום ואילך ללכת בדרכה".

אמנם, ישנה הרגשה נוספת בזה:

ביום הכפורים נתנו לנו הלוחות השניות. לפיכך נקרא יום הכפורים במשנה 'יום חתונתו – יום מתן תורה'. כי ביום זה ה' חזר והכניסנו לחופתו – לאחר שהתרחקנו בחטא העגל – ונתן לנו מחדש את תורתו. זהו היום שבו אנו מקבלים את התורה אלינו מחדש, ומראים לה כמה היא הייתה חסרה לנו, וכמה אנו מחבבים ושמחים לקבל אותה שוב מאת ה'.

זקני רבי יצחק פרידמאן זצ"ל כתב שכאשר הוריד משה את הלוחות השניות ביום הכפורים, לא יכול היה להכניסם מן ההר אל המחנה, משום איסור טלטול ד' אמות ברשות הרבים, ובהכרח היה צריך להעבירם מאיש לאיש (מבני ישראל שהתאספו בתחתית ההר לקבל את פני משה כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר), כל אחד היה מקבל הלוחות ונושאם פחות מד' אמות ומעבירם לחבירו, וחוזר חלילה, עד שהגיעו למחנה ישראל והכניסו לשם את הלוחות בשמחה.

לפי"ז יש להטעים מה שנהגו הכל ללוות ולנשק הספר תורה ביום הכיפורים, שהרי כך היה גם ביוה"כ"פ הראשון יום נתינת הלוחות השניות, שליוו כל ישראל אותם מן ההר אל הארון, והעבירו אותם מאיש לאיש, ובודאי כל אחד היה נושק ללוחות כשהיה מקבלם, וכמו"כ אנו מלווים ביום זה את הספר תורה אל הארון וכל אחד מחבק ומנשק בחיבה.

למה עבודת יום הכפורים מכפרת בעיקר על טומאת מקדש וקדשיו?

חז"ל אמרו שעבודת הכהן הגדול ביום הכפורים מיועדת בעיקר לכפר על חטאים של טומאת מקדש וקדשיו, כלומר, אם הכניס אדם טומאה לתוך בית המקדש, וכדומה. [רק השעיר לעזאזל מכפר על כל עוונות בני ישראל, ראה לקמן].

למה א"כ אנו מצפים כל כך לכפרה זו, וקוראים בהתרגשות את סדר העבודה לקיים 'ונשלמה פרים שפתינו', הרי בלא-הכי איננו נכנסים למקום המקדש בזמן הזה, ואין שייכים בנו חטאים הללו??
ובכלל יש לתמוה, גם בזמן שבית המקדש היה קיים, למה עיקר כפרת יום הכפורים מיוחדת לחטאים אלו של טומאת מקדש וקדשיו, שאינם שכיחים כל כך כמו איסור לשון הרע למשל?

הביאור הוא – עפ"י דברי הקדמונים (והאריך בזה הנפש החיים בשער א') שכל אחד מאתנו הוא מקום להשראת השכינה, והלב שלו הוא קודש הקדשים. כאשר האדם חוטא באיזה חטא הוא ממש מכניס טומאה לתוך בית המקדש.

וכלשונו של הנפש החיים: 'בעת אשר יתור האדם לחשוב בלבבו מחשבה אשר לא טהורה, הרי הוא מכניס זונה סמל הקנאה, בבית קדשי הקדשים העליון נורא, בעולמות העליונים חס ושלו. וכן כל חטא אשר כל איש ישראל מכניס בלבבו, כעס או שאר תאוות רעות, הלא הוא ממש בענין הכתוב 'בית קדשנו ותפארתנו היה לשריפת אש' הרחמן ית"ש יצילנו.

כפי שאנו קוראים בפרשת יום הכפורים 'השוכן אתם בתוך טומאתם' ופירש רש"י: אע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם! אנו מטמאים את עצמנו בעוד אנו עצמנו מהווים משכן לשכינה.

זהו עיקר הבושה והחרטה שביום הכפורים, על חטא שחטאנו 'לפניך'. איך יכולנו לחטוא בתוך משכן ה', בעודנו עומדים לפני הקב"ה ששורה בינינו. לכן על זה עיקר הכפרה של יום הכפורים, על טומאת המקדש שבירושלים והמקדש שכנגדו בלבבנו.

מה הכוונה שהשעיר לעזאזל 'נושא את עוונות בני ישראל לארץ גזירה'?

דבר זה הוא סוד מסודות התורה, אבל בדרך הפשט אפשר להבין באופן הבא:

לכל איש בעולם יש חלק טוב וחלק רע, יצר טוב ויצר רע, מצוות ועבירות. ביום הכפורים אנו מתנתקים לגמרי מן החלק הרע, על ידי שאנו 'שולחים אותו אל המדבר', (זהו כמו 'השלכת העוונות למי הנהר' בתשליך), כלומר, איננו רוצים כל חלק עם השטן הרע, ולא עם המעשים והתכונות המייצגים את אותו שטן, אנו שולחים את המעשים אל מקום השטן, ואיננו רוצים כל קשר עמהם. לכן אנו לוקחים זוג שעירים, דומים לגמרי, ומפרידים אותם זה מזה, אחד כולו לה' (שאפילו דמו נכנס לתוך קודש הקדשים), ואחד כולו לעזאזל (נזרק כולו כמו שהוא לעזאזל). כך גם אנו מפרידים בין החלק הטוב שלנו, שביום הכפורים הוא 'כולו לה', כמו מלאך אלקים, לבין החלקים הרעים שבנו, שאותם אנו 'שולחים לעזאזל', כלומר, אנו 'משמידים' אותם ומפרקים אותם אברים אברים, ובזה אנו מבטאים את הרצון וההחלטה שלנו להיפרד מהחלק הרע – לנצח!

למה מתרגשים כל כך באמירת 'אחת ואחת... אחת ושבע..?'

בכל השנה, אסרה התורה להכניס את דם הקרבנות לתוך בית המקדש [מזים אותם רק על המזבח החיצוני], משום שדם הבהמה מסמל את הנפש הבהמית שלנו, שאמנם אפשר לקדש אותה ולהקריב אותה על המזבח, אך עדיין אי אפשר להכניס אותה לתוך בית המקדש עצמו. ביום הכפורים, אנו מתקדשים ומיטהרים כל כך, שגם הנפש הבהמית מזדככת ומתרוממת לדרגת נפש המלאכים, ולכן אפשר להכניס את דם הבהמה לתוך קודש הקדשים. מקום שבכל השנה אפילו הכהן הגדול איננו יכול להיכנס, ואילו ביום הכפורים גם דם קרבנם של ישראל נכנס פנימה, ונזרק שבע פעמים מול ארון הברית.

גם ב'קודש הקדשים' הפרטי שלנו, בתוך הנקודה הפנימית הטהורה שבלב שלנו, אי אפשר לנפש הבהמית, לתחושות הנמוכות שלנו, להיכנס למקום זך וטהור כל כך ולהרגיש הרגשות נעלות שנובעות ממנו. אבל ביום הכפורים אנו מתרוממים כל כך, עד שאנו עם גופנו נכנסים לתוך משכן ה' שבתוך ליבנו, ומרגישים את השכינה אף בגופנו העכור.

מהו הסוד הטמון באמירת 'ברוך שם כבוד מלכותו'?

בכל השנה אין אנו אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם – כיון שהוא משירת המלאכים. רק ביום הכפורים שאנו כמלאכים אנו יכולים גם כן לאומרו בקול רם. האם המלאכים אינם מצליחים לשמוע את לחישתנו? ולמה אסור לנו ללמוד מהם את שירתם?

הביאור הוא:

המלאכים שהם רוחניים יכולים לראות בכל השנה את 'כבוד מלכותו' של השם יתברך בעולם, אבל אנחנו מחמת היותנו מגושמים, בעלי גוף עכור, איננו מצליחים לראות את 'כבוד מלכותו' בצורה ברורה וזועקת –

אלא לאחר התבוננות והתעמקות. לכן איננו קוראים זאת 'בקול רם' אלא 'בלחש', כי גם הדבר עצמו אינו נגלה לעינינו בבירור (בקול רם) אלא רק למתבונן ומעמיק (כמו סוד הנלחש). אבל ביום הכפורים אנו מתרוממים לדרגת המלאכים, הגוף שלנו מזדכך ואינו מפריע לנו לראות בבירור ובצורה מוחשית את כבוד מלכות שמים, ולכן אנו קוראים בצורה ברורה ובקול רם 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

למה חוזרים ומתוודים כל כך הרבה פעמים? זה לא מאבד את הטעם בווידוי?

לא. אם נזכור שבכל פעם שאנו מתוודים אנו מתנקים ומיטהרים עוד ועוד. זה כמו בגד שהתלכלך – אם נשפשף אותו פעם אחת, הוא יתנקה מעט, אבל ככל שנוסיף לשפשף ולצחצח אותו עוד ועוד ועוד הכתם מתבהר יותר ויותר.

איך הוידוי מטהר ומנקה?

וידוי איננו 'התנצלות', אילו זה היה כך באמת לא היה מקום לחזור על ההתנצלות שוב ושוב. גם לא היה מתאים להקדים 'מה נאמר לפניך יושב מרום.. הלא כל הנסתרות אתה יודע..', הרי ראוי שאדם יתנצל בפני חבריו על שפגע בו והעליב אותו – אע"פ שהוא יודע מכך. וכי מחמת שהקב"ה יודע הכל אין אנו מוצאים טעם להתנצל בפניו!?

בהכרח שוידוי איננו התנצלות, וידוי הוא העמדת החטא מול אור הקב"ה. כאשר האדם חוטא, הוא מתכחש לרגע שהקב"ה עומד למולו ומשגיח עליו. הרי אם היה מודע לכך, לא היה מעיז לחטוא כמובן, לכן כאשר האדם מתפתה לחטוא הוא 'עוצם את עיניו' לרגע מנוכחות ה'. אפשר לראות לפעמים שהחוטא מקפיד לחטוא במהירות עוד לפני שיספיק המצפון לעורר אותו מההדחקה וההכחשה.. יש כאלו שעוברים 'במרצה' לפני המתפלל.. כי הם יודעים שאם יפסעו לאט ובשיקול דעת, הם יתמלאו ביראה ופחד לחטוא, לכן הם 'עוצמים עיניים' ורצים מהר מהר, לפני שיתחרטו... זהו עיקר הפגם בחטאים, שאנו מתכחשים להשגחת הקב"ה עלינו.

התיקון לזה הוא ה'וידוי'.

ב'וידוי' אנו עומדים לפני ה', ואנו חוזרים לסיטואציה של החטא ומספרים אותה שוב מהתחלה.. אבינו מלכנו ביום פלוני עברתי לפני המתפלל, אתה היית שם וראית את זה ואני בחרתי להתעלם ממך.. כעת אינני מתעלם יותר, אני זוכר ומרגיש שהיית שם וראית את זה, ואני בטוח שאילו הייתי מרגיש אז את מה שאני מרגיש כעת לא הייתי מעלה בדעתי לחזור על אותו מעשה.. להעיז פנים כך למולך.. לכן אנו מדגישים בוידוי 'על חטא שחטאנו לפניך'. איך יכולנו לחטוא בעוד היינו עומדים 'לפניך'.

זהו שאנו מקדימים 'אין אנו עזי פנים לומר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו'.. וכי איזה שבח הוא שאיננו משקרים?? אבל הכוונה כמו שביארנו, שעד עתה היינו מתכחשים מפעם לפעם לעבירות שאנו עושים, כאילו הקב"ה איננו רואה ויודע את מעשינו הרעים, הוא חושב שאנו צדיקים.. חלילה. הוידוי הוא לומר – איננו יותר עזי פנים לומר כך, אנחנו עומדים לפניך ומודים שאנחנו ואבותינו חטאנו. לכן בתחילה אומרים 'מה נאמר לפניך.. הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע.. אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עינך..' ולבסוף מסיימים 'את הגלויים לנו כבר אמרנום לפניך, ואת שאינם גלויים לנו – לפניך הם גלויים וידועים', כלומר, הננו אומרים ומרגישים שהקב"ה רואה הכל ויודע כל מעשה, וממילא לא נוכל להעיז לחטוא 'לפניו'.

ככל שאנו חוזרים שוב ושוב, על המעמד הנורא הזה, לעמוד לפני ה' ולספר לפניו על החלקים הנסתרים שלנו שהתכחשנו אליהם, שאפילו ביננו לבין עצמנו איננו מעיזים ליישר אליהם מבט... ועתה, מול אב הרחמים והסליחות, אנו עומדים ומספרים בשברון לב עליהם, ובזה עצמו אנו ממליכים את הקב"ה למפרע על אותם מעשים מרדניים, ואנו הופכים את העבירות לזכויות.

למה צועקים 'אל תשליכנו לעת זקנה' הרי אנו צעירים ובעלי כוח?

רש"י מסביר ש'זקנה' הכוונה 'זקנתי בחטאים', שחטאתי הרבה', לפעמים אדם מרגיש 'ככלות כוחי' אין לו כוח להתגבר על כל כך הרבה חטאים ונסיונות, הוא כבר 'זקן' ורגיל בהם. ואנו מבקשים מהקב"ה שיתן לנו יד ויוליך אותנו לתשובה, כי אנו אין לנו כבר כוח, אנו זקנים ותשושים כנגד היצר הרע.

א"כ, איך באמת אפשר להבטיח שאשוב בתשובה, הרי בכל שנה אינני עומד בהחלטותי? האם אין זה קשה מדי? הרי אנו 'זקנים' שכלו כוחותינו בחטאים?

רבינו ישראל סלנטר לימד אותנו שאיננו חייבים להשלים את תהליך התשובה ביום הכפורים, זה באמת כמעט בלתי ניתן להשגה. איננו חייבים להיות 'חוזרים בתשובה' אנחנו צריכים רק להיות 'עושים תשובה', כלומר, להעמיד את עצמנו 'על המסלול' של התשובה.

במילים פשוטות – להחליט החלטות שיגרמו לנו במשך הזמן לצעוד צעדים נוספים, לתקן ולשפר עוד ועוד עד שנשוב אל ה' בשלימות.

למשל - לקבוע זמן קצר ללימוד מוסר. מי שלומד מוסר כמה רגעים בכל יום בוודאי יגיע לבסוף להתעוררות והתבוננות במעשיו, ולאט לאט הוא ישתפר ויתחזק עוד ועוד.

רבי ישראל סלנטר עורר עוד שאמנם קשה לחזור בתשובה על כל הבחינות של החטאים, אך **דוקא החטאים שקל לנו לעזוב אותם הם אלו שגורמים לקטרוג הגדול ביותר עבורנו ביום הדין** – שכן אנו עוברים עליהם בשאט נפש, אפילו בלא שיש לנו נסיון ופיתוי לזה.

לכן משתדלים למצוא מצוות שקל לנו לשוב עליהם בתשובה. למשל – להקפיד על דיני הלבשה, להקדים לנעול רגל ימין לפני רגל שמאל [ולקשור נעל שמאלית לפני נעל ימנית – ומי שהוא איטר מקדים את הנעל הימנית גם לקשירה]. אין בזה שום קושי ושום מאמץ. כאשר האדם משתדל לקיים את המצוות שקל לו לעשות, הוא מסיר את רוב הקטרוג עליו, וגם מעמיד את עצמו במצב של 'עושה תשובה', שהרי ממילא הוא יתעורר להקפיד על עוד הלכות ודינים, וללכת מחיל אל חיל עד שנשוב אל ה' לגמרי.

דוגמא נוספת לבחינה קלה:

אדם שאוהב מאד לרכב ולספר על ידידים ושכנים, וכמובן בזה הרבה מאד דיבורי לשון הרע ורכילות. אבל הוא אוהב זאת מאד ה".י. יכול לפחות לקבל על עצמו לספר את הרכילות בנימה חיובית, להסביר את צדדי הזכות שהיו לאלמוני שעשה כך וכך "בסך הכל אפשר להבין אותו, הרי בוודאי הוא היה עייף מאד ולכן לא שלט בעצמו..." וכדומה.

זה קל מאד, כי אין זה סותר כלל את המשיכה שלו לפטפט וסיפורי חדשות, לניתוח אנשים ומעשים. פשוט במקום לספר בצורה שלילית ורעה, אפשר לספר את הסיפור בניגון אחר, ניגון של ראיית צדדי זכות ומעלה.

כמובן שאין זה מושלם, לא ימלט שלא יכלל בזה גם דיבורים שאסורים מצד לשון הרע, אבל בודאי יש כאן מהפך של 'בחינה קלה', שהוא מתחיל להרגיש ולחוש את הזולת, איננו רוצה לדבר בגנותו, ומשתדל 'להוציא אותו צדיק'.

האם צריך לקבל על ה'בחינות הקלות' של כל חטא וחטא בפני עצמו?

לכאורה כן, כי מצות תשובה מחייבת לשוב מכל החטאים, ולקבל על עצמו להתחיל להיות 'עושה תשובה' עליהם. אי אפשר להשאיר חלק מהעבירות 'ליום הכפורים הבא'.

אז מה עושים, הרי החטאים הם רבים לצערנו?

ישנם 'בחינות קלות' שמקיפות את כל החטאים. לדוגמא, לקבל על עצמו שכאשר הוא נכשל בחטא הוא לא יתעלם ממנו, אלא יתפלל לה' שיעזור לו לשוב בתשובה שלימה. ההבדל בין מי שעובר עבירה בקלילות ובפריקת עול לבין מי שמתייסר ממנה ומתפלל לה' שיעזרו להימנע ממנה – הוא עצום ורב. עלינו להפוך את העבירות שאנו עוברים לעבירות הנעשות בקושי ובצער, כמי שלא התגבר ואכל מאכל ערב אך מסוכן לבריאותו, ולא כמי שפרק מעליו עול אדוני והולך בשרירות ליבו חלילה.

התפילה על התשובה, היא מעיקר צורת התשובה. הפסוק אומר: "ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך... ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו", מה זה "כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך"? מפרש אונקלוס "כאשר תבקש ממנו בכל לבבך ובכל נפשך", התשובה צריכה לתפילה, אם לא נבקש מה' לשוב אליו לא נצליח לעשות זאת בכוחות עצמנו.

רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה ממשיל זה לרופא מתלמד ששלחוהו לבצע את הניתוח הראשון, והדריכוהו שאם יארע איזה קושי או סיבוך חלילה, שמייד יצלצל לחדר הרופאים ויגיעו אליו מנתחים מומחים לסייעו, והנה לבסוף אירע סיבוך קשה וניסה המתלמד ככל יכולתו להציל הניתוח אך לא היה לאל ידו והחולה נפטר על שולחן הניתוחים. כשהעמידוהו למשפט טען המתלמד טענת אונס, עשיתי ככל יכולתי ולא היה באפשרותי להציל את החולה. צעק עליו השופט: אמת הדבר, שלא היית יכול לעשות יותר, אבל **הלא אמרו לך להזהיק את המומחים, ולמה לא צלצלת אליהם???** כך אמר רבי שמשון זצ"ל בא אדם למשפט וטוען לפני הקב"ה לא הצלחתי להתחזק כנגד היצר הרע, היו לי נסיונות ופיתויים וקשיים והסחות וכו', אך יטענו כנגדו – **האם הרמת צלצול?? הלא אמרנו לך שאם תקשה במשהו תבקש מהקב"ה ויעזור!**

לכן, התפילה על התשובה היא צעד ראשון של 'עושים תשובה', והיא בהחלט 'בחינה קלה' שניתן לקבל על עצמנו לבקש מה' לחזור בתשובה שלימה.

עוד דוגמא לבחינה קלה שמקיפה את כל המצוות

שמעתי מידידנו היקר רבי אלי פרלוביץ שליט"א שעורר על פי דברי הגר"א על החילוק בין 'מלך' ל'מושל', שהמלך מולך ברצון העם והמושל בעל כורחם. אם כן נמצא שכאשר אנו מבקשים 'להמליך' את השם, עלינו להשתדל שהמצוות שאנו מקיימים והעבירות שאנו נמנעים מהם – יהיו ברצון ובחשק, ככל שאנו מקיימים בחשק גדול יותר כך ההמלכה מושלמת יותר.

לכן, אמר רבי אלי, עיקר העיסוק שלנו צריך להיות במה **שאנו בלאו הכי מקיימים**, כגון הנחת תפילין, הרי אנו בלאו הכי זוכים כל יום להניח תפילין, ועלינו לקבל על עצמנו לעשות זאת בחשק ובשמחה, לחשוב כמה שניות על מהות המצוה ומעלתה וכדומה.

זהו קל מאד – שהרי איננו מנסים לשנות את המעשים, אלא לעשות את המעשים שאנו עושים בלאו הכי בצורה עמוקה יותר, שייכת יותר.

כעין זה שמעתי מהרב פינקוס זצ"ל שעיקר הבעיה שלנו איננה העבירות שאנו עושים, כי אם המצוות שאנו עושים. כלומר, עלינו לעסוק בעיקר שהמצוות יהיו נעשות ברגש ובהתעוררות, בעומק וברוממות. זה גורם שינוי בכל מערכת האדם, עד שאחר כך נקל עליו לפרוש מן העבירות.

למה בוכים בתחילת קריאת התורה 'אחרי מות שני בני אהרן'?

המטה אפרים כתב שמי שמוריד דמעות על סילוקן של צדיקים בשעת קריאת 'אחרי מות שני בני אהרן' זו סגולה לכפר שלא ימותו בניו בחייו. למה זה כך?

מי שמצטער בצערו מיתת בני אהרן, הרי גם הוא באיזו בחינה משתתף באותו העונש, ואם הוא מתבונן מזה כמה יש לו לחשוש מעונשי שמיים שאפילו בצדיקים כאלו פגעה מידת הדין ומה יעשו מלאי עוון, הרי נמצא שגם נענש וגם למד את הלקח מאותו העונש שנענשו הצדיקים הללו, ועי"ז יכול להיחשב ברחמי שמיים כאילו כיפר בזה על עוונותיו.

האם אנו מתענים כעונש וייסורים על עוונותינו?

לא. הראשונים ביארו שהתענית ביום הכפורים היא בשביל לזכך את עצמנו, להיות כמלאכי מרום, שאינם אוכלים ושותים ושקועים בתאוות החומריות.

האם, לאור זאת, אם אני מרגיש תשוקה לאוכל או שתיה זהו סימן שאינני 'מלאך' והוכחה לדרגתי הנמוכה?

חלילה!

אדרבה, היה מנהג קדמון להתעסק בעצמו של יום הכפורים לאחר מנחה בהכנת הסעודה של מוצאי הצום, כדי לעורר את העיניו שבהתגברות על האוכל המגרה את החושים. כמבואר בשבת דף – וברש"י שם. [בימינו מקיימים זאת ע"י שקיות הפעקאל"ך שמביאים הזאטוטים לבית הכנסת ומפיצים ריח במבה וחטיפים...]

הקב"ה שמח ורוצה את ההתגברות שלנו על חושי החומר, ושאיפתנו לנהוג ולהרגיש כמלאכי מרום. דווקא ההתגברות על התשוקה לאוכל וההתמקדות בעשיית נחת רוח לפני ה' בתעניתנו היא היא ההתנהגות כמלאכים, שעליהם נאמר 'גבורי כוח עושי דברו לשמוע בקול דברו'. כתוב בספר יסוד ושורש העבודה שכאשר האדם מרגיש צימאון או רעב וכבר משתוקק להגיע לסוף הצום, מייד יכניס בליבו תשוקה גדולה – כמה הקב"ה שמח בעיניו זה, וכמה זכות ועונג הוא לי להקריב לפניו את מיעוט חלבי ודמי ע"י הצום, והלוואי ימשך הצום עוד ועוד לעשות נחת רוח לפניו, ועל ידי זה יפוג צער הצום וכמעט לא ירגיש קושי במשך הצום.

למה מקוננים לאחר עבודת כהן גדול – "מרום עוונותינו" "ומעת חסרנו כל אלה", ומאריכים על צרות הגלות והחורבן, וביותר בקינת "אלה אזכרה" על עשרת הרוגי מלכות, וכי אנו נמצאים בתשעה באב?! מה השייכות בין הקינות הללו ליום הכיפורים?

עיקר פרשת התשובה נאמרה בתורה, על התשובה הכללית של כל עם ישראל יחדיו, שהם שבים מעוונותיהם ועי"ז שבים מגלותם וה' שב לשוש עלינו לטובה, כמו שכתוב "והיה כי יבוא עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה... בכל הגויים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו... ושב ה' את שבותך ושב וקבצך... ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך... והיטיבך והרבך מאבותיך, כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך..."

אנחנו צריכים להבין, שאין כאן בעיות שונות ונפרדות של כל אחד ואחד מאיתנו באופן פרטי, כל אחד עם יצרו הרע ומצבו האישי, אלא יש כאן מצוקה אחת כוללת: היותנו בגלות, רחוקים מה' יתברך, נתונים לצרות גשמיות ורוחניות, שקועים בבוץ פיזי ורוחני, מגששים את דרכנו באפילה בכל המובנים.

הכמיהה לשיבה מהגלות והפסקת הצרות האיומות, היא היא הכמיהה לתשובה אל ה' ואל נועם עבודתו, לקירבת ה' הכוללת עמה כל הטובות שבעולם.

מה פשר השמחה והניגונים בסוף תפילת מוסף? הרי עדיין לפנינו תפילות מנחה ונעילה, ועוד לא נחתמנו לחיים טובים?

השמחה לאחר עבודת ה' היא היא 'גמר הקניין' של אותה עבודה. אם אדם שמח במה שזכה לו, לא בקלות הוא יוותר על אותו דבר.

בזהר הקדוש כתוב שלאחר שיצחק אבינו הבין שנתן את הברכות בטעות ליעקב במקום לעשיו, לא יכול היה לקחת ממנו את הברכות בחזרה, מפני שיעקב כבר התחיל לשמוח על הברכות שזכה להם, ומאחר ויעקב כבר שמח בברכות אי אפשר היה ליטול אותם ממנו. כך, אומר הזהר, לאחר שישאל מסיימים את התפילה בראש השנה אין השטן יכול לערער ולקטרג על מה שהשיגו בתפילתם, מכיון שהם מייד יוצאים ושמחים במה שזכו לו, ושוב אי אפשר לקחת את ההשגות מהם.

כך הוא גם לאחר תפילת מוסף ביום הכפורים, אף שאי אפשר לאכול ולשתות, מכל מקום אנחנו מנגנים ניגוני שמחה במה שזכינו להתעלות בתפילה זו, כדי 'לקנות' את הדבר.

זהו הטעם שמייד לאחר יום הכפורים יוצאת בת קול 'לך אכול בשמחה לחמך', ואנו מזדרזים לרקוד ולשיר, וזהו גם כן עניין השמחה בימי חג הסוכות – לשמוח במה שזכינו לו בעבודת התשובה, כל אחד ואחד לפי מקומו ועניינו, כי על ידי השמחה אנו קונים את התשובה כקניין עולם שלא ימוט מאיתנו בעז"ה.

השנה יום הכפורים חל בשבת האם יש משמעות לשבת כזו?

בוודאי. קודם כל כדאי לכוון בזמן השינה או הרחת הבשמים לשם מצוות 'עונג שבת'.

ובמהות הדברים, בשבת אנו זוכרים שכל תכלית עבודתנו בחיים וביום הקדוש הזה, היא להביא אותנו לעולם שכולו טוב, כולו ברכה ושמחה ומנוחה אמיתית, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. לשם נגיע בעז"ה בסוף הדרך, הכל הכל הוא רק פרוזדור בדרך לשם. אנו משתדלים בשבת לחוש מעט 'מעין עולם הבא', להרגיש הרגשה של מנוחה ואהבה ורצון, ולהתפלל להגיע ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

גוט שאבעס, גוט יום טוב, גמר חתימה טובה.

אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם – אביכם שבשמיים